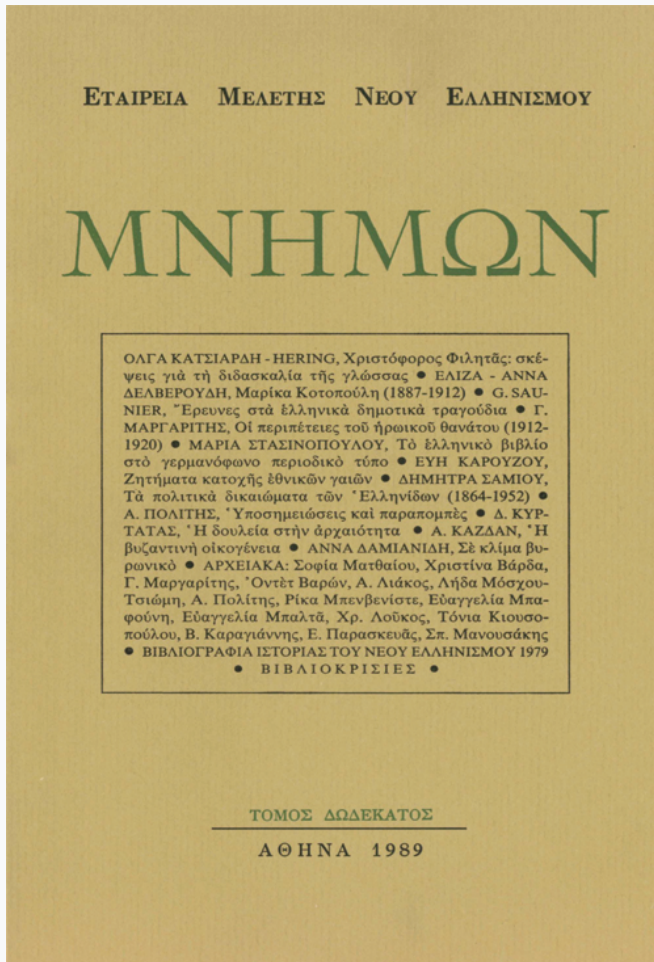

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ

doi: [10.12681/mnimon.462](https://doi.org/10.12681/mnimon.462)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΥΚΟΣ Χ. (1989). ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ. *Μνήμων*, 12, 390.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.462>

ΜΝΗΜΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΘΕΜΕΛΗ-ΚΑΤΗΦΟΡΗ

Στις 19 Ιανουαρίου 1983 πέθανε, τόσο πρόωρα, η ιστορικός Δέσποινα Θεμελή-Κατηφόρη, καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μαχητική, ασυμβίβαστη, με αίσθηση του χιούμορ, με βαθύτατη γνώση του γνωστικού της αντικειμένου και των προβλημάτων της ανώτατης παιδείας, έδωσε πολλές μάχες για μιὰ ποιότητα στον πανεπιστημιακό χώρο. Δεν δίσταζε να πει ξεκάθαρα τὴ γνώμη της. Καί πλήρωσε για τὸ θάρρος της αὐτό: οἱ διάφορες μετριότητες, πού δυστυχῶς μᾶς ἔχουν κατακλύσει, τὴν πολέμησαν συστηματικά και κατάφεραν, με ἐπονεϊδιστα μέσα, να καθυστερήσουν τὴν ἱεραρχική της ἐξέλιξη στο Πανεπιστήμιο.

Ὅλοι ἐκεῖνοι πού τὴν γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ και συνεργάστηκαν μαζί της θὰ θυμούνται πάντα τὴ φωτισμένη σκέψη της και τὴν ἀνιδιοτελή προσφορά της. Δὲν φειδωλεύτηκε τὸ χρόνο της για να βοηθήσει δεκάδες, ἑκατοντάδες νέους φοιτητές και ἐρευνητές στον πρῶτο τους βηματισμό, προσφέροντάς τους πρόθυμα τὴ γνώση και τὴν πείρα της. Ἦταν ἀπὸ τοὺς λίγους πού μπόρεσαν να διασώσουν ἕνα γνήσιο ἐπιστημονικό διάλογο. Για τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο τῶν παραδόσεών της εἶναι μάρτυρες οἱ φοιτητές της, παλαιοὶ και νέοι.

Τὸ συγγραφικό της ἔργο ἔχει πλέον σημαντική θέση στη νεοελληνική ἱστοριογραφία. Μὲ τὴ διατριβή της για τὴν πειρατεία στὴν καποδιστριακή περίοδο ἔθιξε ἕνα θέμα ταμπού: ἀναζήτησε τις κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις ἐνὸς φαινομένου πού ὡς τότε ἀντιμετωπιζόταν κυρίως ὡς μιὰ παράμετρος τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Μὲ τὸ βιβλίο της για τὸ ἐνδιαφέρον τῶν γαλλικῶν οικονομικῶν κύκλων να διεισδύσουν στο νεοσύστατο ἑλληνικό κράτος τόλμησε να ἐπισημάνει και μιὰ ἄλλη, σκόπιμα ἀγνοημένη, διάσταση τοῦ φιλελληνισμοῦ και ἐπέσυρε, φυσικά, τὴν ὀργή αὐτῶν πού θέλουν να αὐτοαποκαλοῦνται θεματοφύλακες τῶν καθιερωμένων ἀπόψεων. Τὰ ἔργα αὐτά, καθὼς και μιὰ σειρά ἄρθρων και ἄλλων συμβολῶν ἦταν προῖόν πολύχρονης και ἐξαντλητικῆς ἐρευνας σὲ ἑλληνικά και ξένα ἀρχεῖα, και οὐσιαστικῆς γνωριμίας με τὴ σχετική βιβλιογραφία. Εἶχε πολλὰ σχέδια ἀκόμη ἀλλὰ ἔφυγε στὴν ἐπιστημονική της ὀριμότητα.

Ἡ Δέσποινα Κατηφόρη ἦταν ἀπὸ τὰ ἰδρυτικά μέλη τῆς Ἑταιρείας Μελέτης Νέου Ἑλληνισμοῦ. Μᾶς βοήθησε ποικιλοτρόπως, ἰδιαίτερα στὰ δύσκολα χρόνια τῆς ἐκκίνησης, τὸ 1970-1971, τότε πού ἐμεῖς οἱ κάπως νεότεροι ἀμφιβάλαμε για τις δυνάμεις μας. Στήριξε τὸν *Μνήμονα* με ἄρθρα ποιότητας και με τὴν παρουσία της, τις γνώσεις, τὸ ἦθος και τὴν πείρα της ἔδωσε ἄθηση στοὺς στόχους μας. Ἐν και προβλήματα οἰκογενειακά και ἐπαγγελματικά δὲν τῆς ἐπέτρεψαν ἀργότερα να εἶναι συχνότερα ἀνάμεσά μας, πάντοτε μᾶς τιμοῦσε με τὴ φιλία και τὴν ἀγάπη της. Ἡ κριτική της, ἀκόμη και ἡ διαφωνία της, λειτουργησαν για μᾶς θετικά γιατί προέρχονταν ἀπὸ γνήσιο ἐνδιαφέρον για ὅ,τι προσπαθοῦσαμε. Τὸ κενὸ πού μᾶς ἄφησε εἶναι δυσαναπλήρωτο.

Ὡς ἐλάχιστο φόρο τιμῆς, ἡ Γενική Συνέλευση τῆς Ἑταιρείας ἀποφάσισε να ἐκδώσει ἐἰδικὸ τόμο ἀφιερωμένο στὴ μνήμη της, με κεντρικὸ θέμα τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΥΚΟΣ